

Mert Mustafa Demir

**ANOREKSİYA NERVOZA'NIN ZORLA
TEDAVİSİNİN AİHS'DE DÜZENLENEN
TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER
KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	V
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ.....	1
1. ANOREKSİYANERVOZA.....	7
1.1. Anoreksiya Nervoza'ya Kavramsal Yaklaşım.....	7
1.2. Anoreksiya Nervoza'nın Biyolojik, Genetik, Sosyo- Kültürel ve Çevresel Sebepleri	10
1.3. Anoreksiya Nervoza ile Birlikte Komorbid Olarak Görülen Psikiyatrik Rahatsızlıklar	12
1.4. Anoreksiya Nervoza'da Tedavi Seçenekleri.....	13
1.5. Anoreksiya Nervoza'da Tedavinin Etkinliği ve İstatistiksel Veriler	16
1.6. Sağlık Hakkı	21
1.6.1. Sağlık Hakkına İlişkin Uluslararası Mevzuat.....	22
1.6.1.1. Dünya Sağlık Örgütü Anayasası	23
1.6.1.2. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.....	24
1.6.1.3. Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi.....	24
1.6.1.4. Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi	25
1.6.1.5. Alma-Ata Bildirgesi	25
1.6.1.6. Avrupa Biyotıp Sözleşmesi	26
1.6.1.7. Amerikan Hasta Hakları Bildirgesi	28
1.6.1.8. Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı	30
1.7. Ruh Sağlığı Hizmetlerine İlişkin Türk İç Hukukundaki Yasal Düzenlemeler	31

1.7.1.	1982 Anayasası'nda Yer Alan Düzenlemeler	32
1.7.2.	Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı.....	33
1.7.3.	Ruh Sağlığı Yasası Taslağı.....	35
1.8.	Ruh Sağlığı Hizmetlerinin Dayanağı Olan Temel İlkeler	37
1.8.1.	Hukuk Devleti İlkesi	38
1.8.2.	Sosyal Devlet İlkesi.....	38
1.9.	Diğer Ülkelerin İç Hukuklarındaki Yasal Düzenlemeler.....	40
1.9.1.	İngiltere Mental Sağlık Yasası (Mental Health Act)	40
1.9.2.	Almanya Mental Hastaların Tedavisi Hakkında Kanun (PsychKG).....	41
1.10.	Ruh Sağlığı Hizmeti Sunum Modelleri	43
1.10.1.	Hastane Temelli Model	43
1.10.2.	Toplum Temelli Model.....	44
1.10.3.	Toplum-Hastane Denge Modeli.....	45
1.11.	Dünya'da ve Türkiye'de Ruh Sağlığı Hizmetlerinin Sunumu ve Organizasyonu	45
1.11.1.	Bazı Avrupa Ülkelerindeki Mevcut Durum	45
1.11.2.	Türkiye'de Mevcut Durum	47
2.	ANOREKSİYA NERVOZA'NIN ZORLA TEDAVİSİNDE ÇATIŞAN HAKLARIN İNCELENMESİ (YAŞAMA HAKKI MI? ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI MI?)	49
2.1.	Zorla Tedavi ve Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanması.....	49
2.2.	Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanmasının Şartları.....	53
2.2.1.	Bireyin Kanun'da Düzenlenen Zayıflık Hallerinden Biri Dolayısıyla Korumaya İhtiyaç Duyması.....	54
2.2.2.	Kişinin Gereksinim Duyduğu Korumanın Ancak Hürriyetinin Kısıtlanması Suretiyle Sağlanabilmesi.....	55
2.2.3.	Özgürlüğün Kısıtlanmasının Tedavi, Eğitim veya Kişinin İslahına Yönelik Olması.....	56
2.2.4.	Kişinin Toplum Açısından Tehlike Arz Etmesi	56

2.2.5.	Kişinin Çevresine Getirdiği Külfetin Ağır Olması.....	57
2.2.6.	Koruma Amacına Elverişli Bir Kurumun Bulunması.....	58
2.3.	Kısıtlama Talebinde Bulunabilecekler, Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	58
2.3.1.	Kısıtlama Talebi	58
2.3.2.	Görevli ve Yetkili Mahkeme	59
2.4.	Zorla Tedavide Devlet Paternalizmi	60
2.4.1.	Paternal (Baba) Devlete Kavramsal Yaklaşım.....	60
2.4.2.	Paternal Devlet'in Özellikleri ve Unsurları.....	61
2.4.2.1.	Bireyin Özgürlüğünü ve Özerkliğini Sınırlandırma	63
2.4.2.2.	Karşıdakinin Onayını Almamak	63
2.4.2.3.	Bireyi Kendi İyiliğini Düşünemeyecek Kadar Yetersiz Görme Eğilimi	63
2.4.2.4.	İyi Niyetli ve Yararlı Olma Gayesi.....	64
2.4.3.	Paternal Devletin Amacı ve Kullandığı Yöntem	64
2.5.	Özerklik (Otonomi)	65
2.5.1.	Kavramsal Olarak Özerklik.....	65
2.5.2.	Bireyin Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı	67
2.5.2.1.	Hastanın Kendi Geleceğini Belirleme Hakkının Sınırları	68
2.5.3.	Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı Kapsamında Üzerinde Tasarrufta Bulunulabilecek Haklar.....	69
2.5.3.1.	Yaşama Hakkı (AİHS m.2).....	69
2.6.	Anoreksiya'nın Zorla Tedavisinde AİHS Kapsamında Çatışan Hakların İncelenmesi: Yaşama Hakkı mı? Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı mı?.....	78
2.7.	Hakların Çatışması ve Dengelenmesi.....	91
2.8.	Çatışan Hak ve Özgürlüklerin Yarışması.....	95
2.8.1.	Pratik Uyuşum İlkesi.....	96
2.8.2.	Dinamik Yorum İlkesi.....	97
2.8.3.	Effet Utile İlkesi	98

2.9. Hak ve Özgürlüklerin Çatışması ve Dengelenmesi Üzerine Değerlendirme	99
2.10. Dava Konusu Olayın Özeti	109
2.10.1. Dava Konusu Olayın İlgili Yasa Bakımından İncelenmesi	111
2.10.2. E'nin Mevcut Zihinsel Kapasitesinin Değerlendirilmesi	116
2.10.3. E'nin Ön Kararları	117
2.10.4. Zihinsel Kapasitenin Mevcudiyeti Konusunda Yargıcın Nihai Değerlendirmesi.....	118
2.10.5. E'nin Menfaatleri	119
2.10.6. Tedaviyle Kapasitenin Geri Kazanılması	119
2.10.7. E'nin Tedavi Konusundaki Düşünce ve İstekleri.....	120
2.10.8. Mahkeme'nin E'nin Menfaatleri Konusunda Yaptığı Değerlendirme.....	121
2.10.9. Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı (AİHS m.8)	122
2.10.10. Yüksek Mahkeme'nin Nihai Değerlendirmesi	123
SONUÇ	125
KAYNAKÇA.....	129